

■ Statsvetenskapliga förbundet

FÖRBUNDSREDAKTÖR: HELENA WOCKELBERG

Risk att feministisk forskning själv dörs

Så har då professorn i genusvetenskap, Eva Lundgren, blivit friad av Uppsala universitet från anklagelsen om forskningsfusk. Redan innan detta utslag kom hann dock 14 forskare, bland dessa tongivande feministiska forskare som Maud Eduards och Anna Wahl, gå till angrepp i Dagens Nyheter (DN debatt 051206) mot de personer som genomfört granskningen, professorn i statsvetenskap Jörgen Hermansson och professorn i vetenskapsteori Margareta Hallberg. Poängen från de 14 är att bara den som själv är verksam inom ett forskningsfält är kompetent att göra en bedömning av forskningen på fältet. Som statsvetare och vetenskapsteoretiker borde inte granskarna vare sig ha fått eller ha åtagit sig uppdraget. Till saken hör att även om Uppsala universitet valde att fria istället för att fälla, så är den rapport som ligger till grund för beslutet minst sagt kritisk mot Lundgrens forskning.

De 14 forskare som genom sin artikel indirekt ger stöd åt Lundgren försöker måla upp en motsättning mellan att tänka "rätt" och att tänka "fritt" inom universitetsvärlden. De försöker också måla upp

en motsättning mellan en mer tolkande hermeneutisk vetenskapstradition och en teoritestande positivistisk tradition. I deras historieskrivning tilldelas Hermansson och Hallberg rollen av vetenskapspolis som näpser nydanande icke-konventionell forskning genom att de ställt ett tydligt krav: en god forskare bör ha ambitionen att "pröva de egna tesernas hållfasthet". I artikeln antyds också att den här typen av näpsande skulle vara särskilt vanlig mot feministisk forskning och mot forskning som arbetar med kvalitativa angreppssätt. Det suckas över att dessa vetenskapsområden inte har hög status inom akademien.

Som feministiskt inspirerad forskare, som arbetat såväl med kvantitativa som kvalitativa data, blir jag oroad när jag ser vad de 14 forskarna förespråkar för lösning. De vill bygga upp slutna rum där bara de som själva arbetar inom ett område skall bedöma varandra. De ifrågasätter vetenskapssamhällets förmåga att kommunicera inte bara över gränserna mellan olika ämnesområden utan även över gränserna mellan traditioner inom ett och samma ämne. De intar en helt igenom relativistisk hållning där de skriver "... att det granskarna gör, handlar om en tolkning som inte är mera sann, perspektivlös eller neutral. Den sker bara utifrån andra referensramar och en annan förförståelse."

Har du synpunkter på förbundssidan eller vill lämna bidrag är du välkommen att kontakta förbundsredaktören via e-post Helena.Wockelberg@statsvet.uu.se eller telefon 018-4713448.

De vore djupt olyckligt om den bild som de sprider skulle uppfattas som en allmän bild av var svenska feministiska forskare står idag. Vad är det för vetenskap om man inte är beredd att ifrågasätta sina egna utgångspunkter? Vad är det för vetenskap om man inte öppnar för möjligheten att det man trodde från början faktiskt var fel? Vad är det för vetenskap om vi inte kan säga något om vad som är mer eller mindre hållbara resultat? Det här handlar inte om någon gammaldags skiljelinje mellan hermeneutik och positivism, utan mer allmängiltigt om en gräns mellan god och dålig forskning.

Sådana grundläggande frågor, som de jag ställer ovan, kan man inte komma undan genom att säga att man ägnar sig åt ett kvalitativt "tolkande" angreppssätt. Alla forskare ägnar sig åt någon form av tolkning. Det finns nog ytterst få samhällsvetare eller humanister som idag är så naiva att de tror på "rena" fakta. Men självklart finns det bättre eller sämre sätt att göra sina tolkningar på. Och vad som är bra för mig är när det finns öppenhet – som utomstående kollega ska man kunna följa med i en process där frågor mejslas ut, material bearbetas och sedan slutsatser dras. På så sätt kan man diskutera hållfasthet oavsett hur en forskare väljer att arbeta mer konkret. Om allt blandas i en enda mischmasch eller framställningen är ogenomtränglig, behöver det visserligen inte vara fusk, men det är knappast heller frågan om att följa god vetenskaplig sed.

I sin artikel frågar de 14 forskarna retoriskt om vi – underförstått vetenskaps-samhället – skulle acceptera att en etnolog med intervjuer som specialitet skulle få avgöra trovärdigheten i nationalekonomiska kalkyler. Självklart är mitt svar, om personen i fråga gör ett hedervärt arbete. Det finns inte alls några garantier för att en bedömning eller granskning håller hö-

gre kvalité bara för att den är utförd av en forskare inom samma verksamhetsfält.

Jag har svårt att förstå de "antingen-eller" situationer som målas upp av de 14 forskarna, inte bara när det gäller den mellan hermeneutik och positivism utan också mellan att delta i specialiserade forskningsgrupper eller utsätta sig för mer öppna sammanhang. Det verkar till exempel så självklart att forskningen mår bäst av både specialisering och utåtriktad dialog. Men om jag tvingas välja måste jag säga att det för mig är det sämsta tänkbara alternativet om en grupp forskare stänger dörren om sin egen verksamhet. För var hamnar vi då om inte i kottier eller klubbar för inbördes beundran?

Jag tänker inte ta ställning i sak, om det var rätt eller fel att fria Eva Lundgren. Om det var rätt eller fel att över huvud taget sätta igång granskningen. Den vidare fråga som debatten om granskningen gett upphov till går nog inte att komma åt på juridisk väg eller genom andra typer av regler från universitetet. För vad ska man föreskriva om? Att du inte får disputerat, bli docent, professor etcetera om du inte någon gång lagt fram dina alster för ett seminarium av den och den karaktären? Jag kan se framför mig vilket katttråkande värje försök till preciseringar skulle kunna ge upphov till. Vad det handlar om är istället forskarnas eget förhållningssätt och vilka normer vi förmedlar till studenter. Om utbyten ska vara meningsfulla måste man själv vilja gå utanför den egna närmaste kretsen.

Av egen erfarenhet vet jag att feministisk forskning kan vara utsatt för en icke självvald isolering. Man kan inte räkna med att kollegor från andra delområden inom ett ämne som exempelvis statsvetenskap med intresse, liv och lust deltar i de sammanhang där feministisk eller genusorienterad forskning framställs. Jag

kan också ibland önska mig höjd status inom akademien för detta område. Men det går inte att sitta och sucka över sakernas tillstånd. Om feministisk forskning ska få höjd status måste forskare inom detta område själva ta ett kliv utåt och bereda marken för kommunikation. De måste också själva sätta igång det vetenskapliga ifrågasättandet av den egna traditionens utgångspunkter.

Den position som de 14 forskarna intar i sin artikel är helt enkelt orimlig. Framhårdar man i att det ska vara de "egna" som står för bedömningarna faller till exempel genusforskningens egen kritiska potential. Om inte andra forskare får kritisera feministisk- eller genusorienterad forskning varför skall då genusforskningens, ofta berättigade, kritik av andra discipliner lyssnas på? Och om kritik bara kan viftas bort med att det handlar om skilda "referensramar" varför ska någon över huvud taget ta någon på allvar inom forskningen? Med den väg som de 14 forskarna linjerar upp kommer feministisk forskning aldrig att få höjd status. Den kommer istället så småningom att tyna bort och självdö.

LENA WÄNGNERUD¹

1. Lena Wängnerud är docent vid Statsvetenskapliga institutionen Göteborgs universitet
E-post: Lena.Wangnerud@pol.gu.se

Tre snabba frågor till ...

... **Thomas Denk**, Karlstad Universitet, som ska vara ordförande i arbetsgruppen Politologisk metodologi vid förbundets årsmöte 2006:

1. Vilken typ av uppsatser hoppas du få se i arbetsgruppen?

– Förhoppningsvis blir det uppsatser som utifrån olika perspektiv diskuterar metodologiska frågor eller som tillämpar nya metoder för att studera politik. Men även uppsatser som presenterar och diskuterar metodiska frågor för projekt eller avhandlingar är välkomna.

2. Varför behövs det en arbetsgrupp i politologisk metodologi?

– Metodologiska frågor aktualiseras i all forskning. Det behövs därför möjligheter att få diskutera dessa frågor, inte minst utifrån olika perspektiv. Dessutom har det under senaste åren hänt en del inom området. Nya lösningar på gamla problem har utvecklats, och nya metoder för att samla och analysera data har också utvecklats. På samma sätt som forskning kan utvecklas genom teoriutveckling, så kan forskning även utvecklas genom metodutveckling. Det finns helt enkelt en hel del att prata om när det gäller hur vi studerar politik.

3. Tänker du själv presentera något, i så fall vad?

– Självkärl! Antingen blir det en uppsats som diskuterar hur samtalsanalyser kan användas för att studera politiska interaktioner eller en uppsats som tillämpar en ny